

BEOGRAD NIJE MALI!

KAO što smo najavili, od ovog broja ćemo nastojati da doprinesemo artikulaciji protesta koje inicijativa *Ne davimo Beograd* organizuje zbog ilegalnog rušenja objekata u Hercegovačkoj ulici u noći 25. aprila.

Učitelj neznalica i njegovi komiteti

N E P O D N O Š L J I V A
D A L J I N A
S O C I J A L I Z M A

„Vjerovali su da strahote koje su doživjeli i svojim očima vidjeli predstavljaju krajnji ili jedan od krajnjih stepenova zla koje se na svijetu može dogoditi; nešto više i gore od toga njihova mašta nije mogla da zamisli. Odatle je slijedila sigurnost da sve to u najkraće vrijeme mora da prestane, već i zato što se *više od ovoga ne bi moglo podnijeti.*“

Vladan Desnica, *Zimsko ljetovanje* (1950)

PROTESTI inicijative *Ne davimo Beograd* protiv nasilja u Hercegovačkoj ulici već su postigli zavidan uspeh. Pokazali su naime da struktura koja se oko određenog političkog problema uporno i dosledno gradi i marljivo unapređuje može, ako se srećno preklopi sa legitimnim konkretnim povodom, nasiljem ili nekom drugom svinjarijom vlasti, da kanališe opštu bijuciju nezadovoljstva i proizvede stvarne reke ljudi na ulicama; preciznije, *Ne davimo Beograd* je pokazala da je opisana jednačina primjenjiva, čudna mi čuda, čak i na Srbiju, deceniju i po iz raznih uglova opisivanu kao društvo s greškom, beznađežno zabagovalo u apatiju.

Ovim uspehom organizatori ne treba da su ni približno zadovoljni, ali ga treba registrovati. Da nam kasnije ne promakne, a i zlu ne trebalo.

Uspeh mobilizacije, međutim, nikada sam po sebi ne znači da znamo što smo se skupili. Zbog ilegalnog rušenja imovine i batiranja ljudi? Koje je po svemu što znamo organizovao sami vrh vlasti da bi izašao u susret rokovima stranog investitora? I zbog izbegavanja policije da nasilje zaustavi? Da, naravno, sve to, ali znamo li zašto se vlast odjedared ovako ponaša? Šta znamo o problemu koji hoćemo da otklonimo, a koji bez sumnje jeste oličan u određenim funkcionerima Beograda, MUP-a, Aleksandra Vučića, Bliskoistočnog Investitora? I kako da, uz ostavke koje su bez sumnje važne, osiguramo da se nasilje ne ponovi?

Prekipelo?

Kladim se da nisam jedini koji na protestima krišom zagleda ljude oko sebe da provali sa koje strane dolaze? Sa leve, ili desne? Da li im je prekipelo jedno te isto kontinuirano petnaestogodišnje nasilje kom se ne vidi kraj, ili se čudom čude kakvo nas je sad ovo skretanje sa evropskog puta odjedared snašlo? Koliko je nas koji, poput junaka citiranog Desničinog romana, petnaest godina čekamo da se tranzicija napokon završi i da je zameni nekakav red, koji kakav-takav već jednom mora doći jer je nered nepodnošljiv. Čini mi se da se nas je sve više – koji baš nekako ovih dana shvatamo da nasilje u Hercegovačkoj jeste taj napokon uspostavljeni red, i da nam drugi nikada nije ni bio namenjen.

Verica Barać je još 2004. godine opisala tranziciju Srbiju kao poredak u kom postoje *dve vrste vlasnika*, oni čija se imovina štiti više nego što to zakon predviđa, i oni koji ne mogu da ostvare ni minimum prava koja im zakon izričito štiti. Opis je, između ostalog, proizašao iz iskustva *Jugoremedije*, o kojoj je Verica u *Blicu* od 6. septembra 2004. u autorskom tekstu *Privatna vojska umesto institucija* pisala: „U sukobu u kojem jedan suvlasnik ima ispred sebe privatnu vojsku, država se postavila tako da drži ruke slabijem dok ga onaj drugi tuče“. Pa onda 21. februara 2005. u tekstu *Ko to tamo brani samoupravljanje?*, takođe u *Blicu*. „Po kojim kriterijumima vlast razlikuje tri vlasnika *Keramike* iz Kanjiže, pa su jednom dozvolili da u pratnji policije opljačka magacine, dok su ostali izbačeni napolje? Po čemu razlikuje svojину malih akcionara, koju ne priznaje, od Ninijeve, koju štiti, ako treba i žandarmerijom. Zašto je izvršnoj vlasti i delovima javnosti toliko sporno da se i ovakav Zakon o privatizaciji kakav je, ispoštuje? Ko i kako određuje ko su *neprjatelji*, a ko *prijatelji* privatizacije, ko sme biti vlasnik, a ko ne? O kakvim kriterijumima i čijim interesima se radi? O primeni zakona i procedure i zaštiti javnog interesa sigurno ne.“ Sad tu dodajte i sve one uredno prijavljene štrajkove i proteste koje su razbijali huligani dok je policija gledala na drugu stranu (vidi na Youtube kako

Crveni đavoli mlate i dave suzevcem akcionare kragujevačkog 22. Decembra), štrajkače preminule od iscrpljenosti i batina, što policijskih što „huliganskih“ (Habib Krkušić iz *Trudbenika* 2010. godine, Radislav Stojanov iz *Šinvoza* 2008, onaj čovek iz Samostalnog sindkata metalaca kog je Živkovićeva policija u zimu 2003-04. tako divljački pretukla na protestu ispred Vlade da je posle nekoliko dana umro, ne mogu da mu se setim imena pa molim ko zna da mi javi, ne volim sebe što sam zaboravio...), sva ona nadzivanja za koja su vlasnici zgrada rekli NE, pa su zato opštine izdavale investitorima građevinske dozvole da nadziju bez saglasnosti vlasnika, što su investitori izvršavali sa privatnim batinašima...

Radnici i akcionari *Jugoremedije* su, doduše, nakon 2004. godine i opisanog nasilja uspeali da se vrate u fabriku i da njome upravljaju čitavih pet godina, ali i to je bilo moguće samo dok normativna i ekonomska gravitacija socijalizma nije sasvim stala. Godine 2012.

Država u kojoj Vučić danas vlada konstituisana je na procesu privatizacije, zbog čijeg je nesmetanog odvijanja čitavim delovima društva bio sistemski uskraćen pristup pravdi, zatvorena vrata zvaničnih autoriteta, ukinuto pravo na govor, a da njihovi sitni interesi ne bi smetali širokim državnim i privrednim zahvatima na opštu korist; liberalni mediji i civilno društvo Srbije kakvim ih danas znamo (a čiji su nam se pojedini istaknuti lideri čak i obratili sa govornice *Ne davimo Beograd protesta*, što zaista nije smelo da se desi!), jačali su i razvijali se na okretanju glave od *tranzicionih nepravdi* i na klimanju glavom da akcije malih akcionara nisu baš prava privatna svojina, nego nešto 'nako, puka formalnost koju kočničari reformi zlokorniste da bi očuvali status kvo i sopstvene privilegije, na štetu nas ostalih koji želimo napred. Bez takve konstitucije, zar bi Vučić mogao da kaže: „Ako mene pitate, ja mislim da onaj ko bi to uradio, a da je želeo da uradi bilo ko iz vlasti, da je taj kompletni idiot, jer je to trebalo da uradi u po bela dana, jer su u pitanju bespravni objekti, koji su ružno izgledali i od kojih su korist imali samo oni čiji su bili“. Ako nekome to još uvek nije jasno, Vučićeva vlada trenutni vrhunac, a ne korak unazad u liberalnim reformama i evropskim integracijama Srbije.

U principu, nema ničeg novog u nasilju u Hercegovačkoj. U principu. Novo je samo to što smo mi petnaest godina stajali, siromašniji, obespravljeniji i uplašeniji, udaljeniji od društvenih preduzeća i radnih mesta, pa i od kolektivnih ugovora, akcija, i drugih instituta koji su nam davali šansu i nadu da, bar za izvesno vreme sačuvamo pozicije osvojene u socijalizmu; i nove su razmere slobode sa kojom su buldožeri svu noć ilegalno operisali po centru prestonice bez da ih iko od nadležnih pita za junačko zdravlje, ali u principu nema tu ničeg već nevidenog. I tim gore.

Saznanje da je ovo što sada živimo ono što smo decenijama iščekivali grozno je, ali mačji kašalj prema ključnoj nauci *Zimskog ljetovanja* – razvojni put nepravde ni u kakvoj je relaciji sa našim kapacitetom da je podnesemo. Tek naš kapacitet da se suprotstavimo može biti relevantan, možda, ako dovoljno znamo o problemu koji hoćemo da otklonimo, i ako smo spremni da širimu pokret kroz dijalog o mogućim rešenjima. Daljina socijalizma koji je za nama nepodnošljiva je, toliko da se socijalizam koji je ispred nas čini svakoga dana sve dostižnijim.

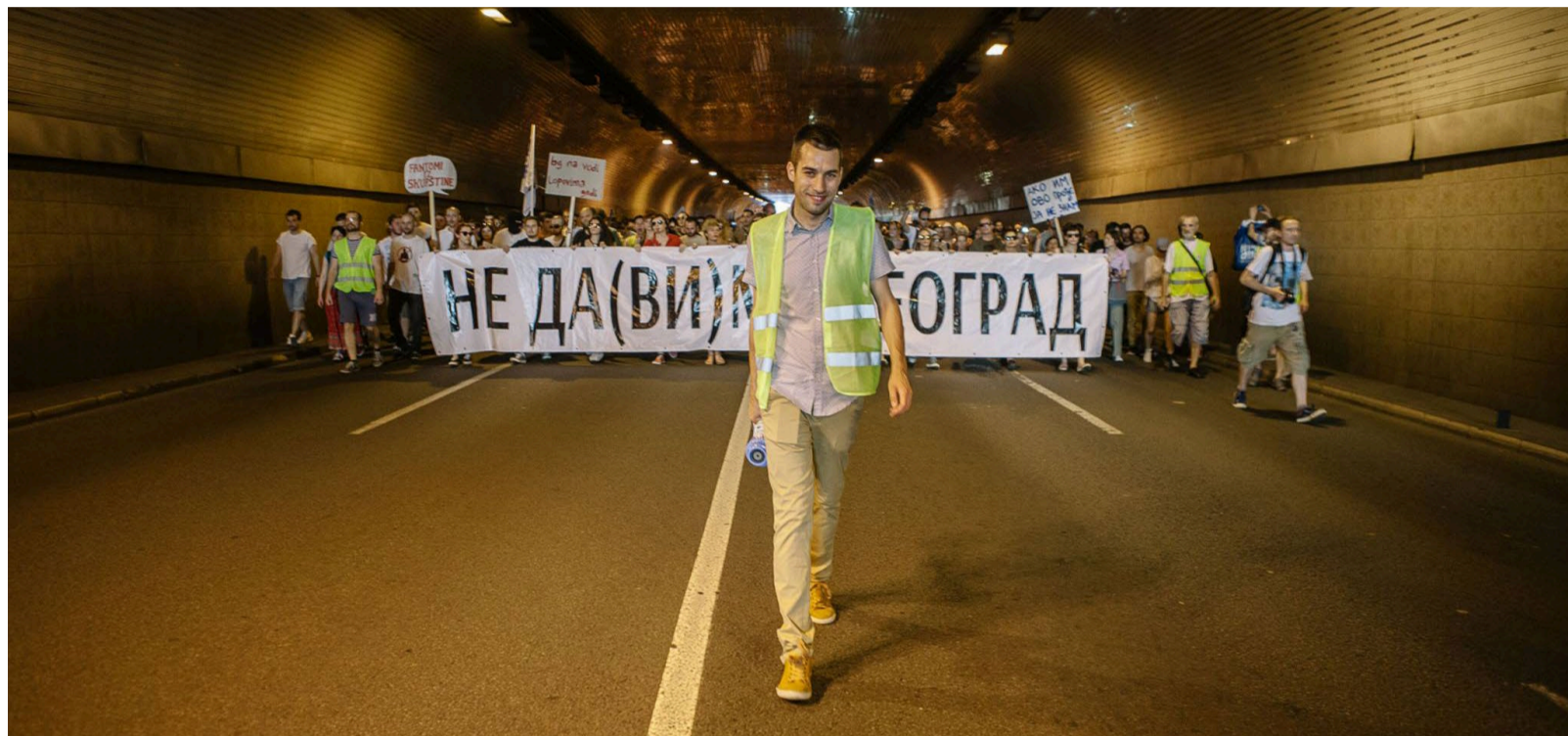
Ivan Zlatić

za samoobrazovanje

Rilten
uciteljneznalica.org društvena pitanja

Imenovati TO ratom

S A V A M A L A

KADA bi takmičar u porodičnom kvizu Slagalica otvorio polje na kome piše „Savamala“ – šta bi bio tačan odgovor?

U ovom tekstu pokušaću da analiziram šta nam sve ovaj slučaj, nezakonitog izaponočnog rušenja zgrada u centru Beograda, otkriva i šta se iza tog događaja skriva. Red činjenica, red politike.

Naravno, počecu od činjenica. Ne zbog toga što je politike i inače previše, nego zato što nas činjenice vode u srce politike.

Dve slike bacaju u zasenak sve ostalo: maskirana, veoma organizovana lica, buldožerima satima ruše zgrade iza ponoci u centru Beograda i druga slika – policija uopšte ne reaguje.

To da se krši zakon, toga je bilo i ranije i toga će biti uvek, ali da se ovako javno, bez ikakvog zavora, koriste parapolicijske formacije, toga do sada nije bilo u Beogradu. Ali još gore od toga jeste činjenica da beogradska policija nije reagovala. Molim da me neko ispravi ako grešim, ali mislim da se takvo potonuće javne bezbednosti u Beogradu nije nikada dogodilo.

Možda je u kvizu tačan odgovor „bahatost“.

Da pojasnim: dežurni smene je veoma visoko rangirani policajac u strukturi rukovodstva beogradske policije i on izvesno zna da je svako rušenje iza ponoci protivzakonito. Da je sud sprovodio rušenje iza ponoci po osnovu pravosnažne sudske presude, opet bi policija morala da interveniše, zato što je i takvo sprovođenje izvršenja, koje počinje iza 22 časa, zakonom zabranjeno. Dakle, izvesno vrh beogradske policije zna da se nezakonito ruše zgrade i ne reaguje.

Odmah reaguju građani koji su se tu zatekli, pa zatim, po saznanju, Rodoljub Šabić, pa Saša Janković i javnost Srbije polako biva alarmirana. Pokreću se građanski protesti, Vučić

prvo tvrdi da je sve to ništa, protesti jačaju, pa nam Vučić kaže da nije ništa i da je odgovoran vrh rukovodstva Beograda, a da policija nije odgovorna jer ona nije učestvovala u krivičnim delima. I taman kada smo pouzdanost saznali da Vučić sve zna: i ko je odgovoran i šta javni tužilac ima da kvalifikuje kao krivično delo i koga ne sme da procesuirao, banalnim protokom vremena opet smo mi građani na samom početku: niko nije odgovarao. Niko. Ni oni sa fantomkama, ni bilo ko iz uprave Beograda, ni iz policije.

A možda je tačan odgovor „neodgovornost“.

Protesti građana dobijaju masovnost koja delavo prevazilazi demonstracije u organizaciji političkih partija koje sebe predstavljaju kao opozicione. Upravo zato što organizatori protesta nisu lica „od ranije poznata javnosti“ i zbog toga što građani iskreno, sa zgražavanjem i besom, doživljavaju sve ono što se dogodilo u noći divljačkog rušenja, taj pokušaj legalizacije golog nasilja, nereagovanja policije i naročito zbog naknadnih reakcija nadležnih. Zahtevi beskompromisno traže odgovornost resornog ministra i gradonačelnika, a ipak u drugom planu i odgovornost policije.

Odlučnost. Tačan odgovor je „odlučnost“?

Pokretu građana se, naravno, priključuju političari koji bi da profitiraju na celom slučaju i nekako tu energiju građana prisvoje ili preumere u svoju korist. Pojavljuje se ambasador SAD kome tu svakako nije mesto.

Njima, naravno, snaga građana ne može biti od koristi, kao što ni transfuzija ne može pomoći preminulom, ali je negativna posledica tu – glavni tok medijskog izveštavanja se udaljava od građanskih zahteva i prebacuje u isključivo političku arenu. Gde se umesto vitalnosti i snage argumentata, pravde i odlučnosti, samo prebrojavaju ko je čiji i ko je za koga. Sve se pretvara u samo jedno pitanje – ko to ruši Vučića i zbog čega. Stvame činjenice nestaju i na sceni su samo geopolitičke konstrukcije, manje ili više ubeđljive. Jednako neumesno kao pojavljivanje ambasadora Amerike na protestu, sada zvanična Rusija komentariše ceo protest kao varijantu objone revolucije u pripremi, koja za cilj ima rušenje, po mišljenju Moskve, pravovernog Vučića. Opet nema nigde građana ni stvarnih događaja.

Savamala... da nije tačan odgovor – „zombi“?

Ako protest usmerite ka Siniši Malom ili nekom Siniši ili Stefanoviću, problem je u tome što će u najboljem slučaju taj političar, dok su njegovi mentori na vlasti, biti samo premešteni na drugu funkciju. Na primer, postaća specijalni savetnik Vučića za projekat Beograd na vodi. Ili potpredsednik vlade. I sve suštinski ostaje isto.

Zato je važno zakucati kao prvi i najvažniji zahtev, smenu celokupnog vrha beogradske policije. Po objektivnoj odgovornosti. Niste u stanju da organizujete službu koja ima 6.000 policajaca, na način da moćni na najnižu lestvicu. A onaj među vama, ili više njih, koji su i lično odgovorni, moraju i dodatno da odgovaraju. Ma koliko ova rečenica bila potresna za Vučića.

Za nas građane je od najveće važnosti da naučimo državne službenike da ne smeju da krše zakon po zahtevu bilo koga. A to ćemo postići samo kada neki njihov naslednik zna da je gubitak posla izvestan, ako između zakona i političke moći, izabere političku moć. U najmanju ruku, cena poslušnosti će biti veoma velika, pa će se makar zbog toga broj i vrsta kršenja zakona prorediti.

Tačan odgovor je „institucije“?

To da postoji pokušaj političke manipulacije protestom, nije samo spinovanje i paranoja. Čim se o tome izjašnjavaju i SAD i Rusi. Zato je neophodno da organizatori protesta učine dodatni napor da pokažu da su prigovori koji ukazuju na mogućnost da sve preraste u neku varijantu „objone revolucije“, sadržinski osnovani, ali da nemaju nikakvog utemeljenja u njima kao organizatorima, jednako kao što ga nemaju ni među najvećim brojem građana koji protestuju. Kroz polemiku, treba tražiti medijski prostor i u tzv. velikim medijima i na uticajnijim sajtovima, koji ukazuju na moguću zloupotrebu protesta. Svaku primedbu treba saslušati ozbiljno i što jasnije na nju odgovoriti. Na taj način, ne samo da će se snaga protesta održati, nego će se pridobiti još veći broj građana na javnim protestima.

Po svojoj suštini, Savamala, za građane koji protestuju, je borba za istinu.

Borba za istinu je veoma obavezujuća. I zahteva da se odgovori na pitanje, kako smo došli do toga da je sve ovo uopšte moguće? I kako je moguće da, dok posledice Savamale i dalje razaraju same temelje pravne države, svi ključni spoljni faktori hvale vlast i direktno Vučića?

SAD ga hvale i kažu da je pod ovom vladom Srbija sve pouzdaniji partner i sve bolje odredište za strane investicije. Samo što im Savamala nije dovoljan dokaz uspešnosti, nego od Srbije prave dodatno nelegalne, protivustavne, zatvore za preživele iz Gvantanama.

EU otvara baš poglavlja 23 i 24, koja govore o izgradnji institucija i vladavini prava, što je moguće samo kada država kandidat pokaže napredak u toj oblasti. Da li je moguće veće licemerje, nego tvrditi da Srbija napreduje ka izgradnji pravne države, dok Savamala ostaje potpuno nerešen slučaj?

Rusi daju podršku na sasvim drugoj osnovi – oni imaju neki dogovor sa Vučićem i sve što može da ojača Vučića dok dogovor ne ispunji, za njih je dobro, a sve što može da ga pokoleba, za njih je loše.

Stvarno, kako smo došli do toga da naše državne institucije nemaju nikakav značaj i da je jedino važno ko je vlast, a ne kakva je vlast?

Sva objašnjenja o nekakvom vraćanju u devedesete su besmislena. Uzroci ove razgradnje su u samoj suštini koncepta koji Srbija primenjuje od 2001. godine. Kada sve karte stavite na MMF i direktne strane investicije i njih proglasite za kriterijum dobra i zla, onda je ovakav ishod neminovn. Beograd na vodi je primer da su „fantomke“ na delu od samog početka. Samo nešto malo više prikriveno i širem krugu ljudi manje jasno. Kršenje zakona i pravila struke, kada se oslonite na zahteve stranog investitora kao na jevandjelje, su neprekidna, brutalna i razarajuća od samog početka. Da bi se to bezakone podržalo, nužno se sve nadležne institucije moraju odučiti od poštovanja procedura i pravila struke. Sve mora biti mimikrija. A realizacija nužno zahteva nekog Vučića. Sve to povratno deluje na medije, koji dodatno blate sve koji pružaju otpor urušavanju sistema. Oni koji pogoduju interesima stranih banaka, država i investitora, su moderni i pametni, vredni i hrabri. Što više pomažu neokolonizaciji Srbije, sve su pametniji i bolji. A svi koji bi da se poštuje zakon, struka, da se izgrađuju institucije, interesi naših građana stavljaju ispred stranih interesa, su nazadni, neznalice, glupaci i bitange.

Nema ovo zlo veze sa devedesetim, nego baš sa putem u „svetlu“ budućnost. To što mi mislimo da je Savamala bitna i da nas ne vodi ni u kakvu budućnost, a ponajmanje svetlu, to nije mišljenje EU kojoj zvanično težimo. Oni su na strani fantomki i bagera, nereagovanja policije i neodgovornosti. Ne kao poželjno stanje, ali kao nešto što ipak obezbeđuje, makar i nespretno, njihove bazične interese. To nije nikakav vrednosni sud i politički stav. Prosto činjenica. A vrednosno, žalosno je što je tako.

Tačan odgovor je – neokolonijalizam.

Branko Pavlović

Izdavač:
Učitelj neznalica i njegovi komiteti

Uredništvo:
Vahida Ramujkić, Noa Treister,
Vladimir Novaković, Ivan
Velisavljević, Ivan Zlatić

Dizajn i prelom:
Matija Medenića

donator:

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO • OPEN SOCIETY FOUNDATION

partneri:

Imenovati
TO
ratom

Savez za radničko društvo